

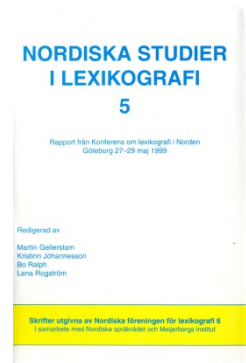
NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel: Purisme på hell? Nye tendensar i nynorsk ordforrådsnormering

Forfatter: Lars S. Vikør

Kilde: Nordiska Studier i Lexikografi 5, 2001, s. 425-436
Rapport från Konferens om lexikografi i Norden, Göteborg 27.-29. maj 1999

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive>

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Lars S. Vikør

Purisme på hell? Nye tendensar i nynorsk ordforrådsnormering

One of Norway's two written languages, *Nynorsk*, is marked by a selective purism: it accepts internationalisms readily, but rejects many loans from Danish and Low German. This policy has been modified over time, however, and it is controversial among the users of the language. The paper discusses the nature of Nynorsk purism, the main arguments for and against, and the recent developments in the Norwegian Language Council, which is the highest formal authority in the field of Norwegian language cultivation.

Nynorsken har ord på seg for å vere ei puristisk språkform, men denne purismen er på mange måtar vag og vanskeleg å definere, og dermed òg vanskeleg å praktisere. I nordisk samanheng kan nynorsken plasserast omtrent på midten av ein skala der islandsk står på den eine enden, dansk på den andre. Svensk og norsk bokmål står nær den danske enden, finsk og samisk eit stykke lenger inn på skalaen, færøysk nærmare den islandske enden. Nynorsk ligg midt imellom fordi den er heilt open for internasjonalar, altså ord frå ikkje-germanske språk. Sperrane går mot germanismar og danismar, til dels mot anglisismar òg, men det er eit nytt og internasjonalt fenomen som eg ikkje skal ta opp her. Den andre grunnen til at purismen i nynorsk er vanskeleg, er at det er sterke indre motsetningar blant nynorskfolk om denne purismen, og at han skiftar karakter og blir svekt over tid. Normgrensene, slik dei blir praktiserte i offisielle ordlistar og ordbøker, flyttar seg altså gradvis. Nynorsken eksisterer i dag i ulike undervarietetar, der skilnader i lånordreseptivitet er eitt av fleire viktige kriterium.

Purisme er eit vanleg trekk ved språk som er i etableringsfasen og kjempar mot eit dominant anna språk. Det er også vanleg at purismen minkar ettersom språket får ei tryggare og meir konsolidert stilling. Nynorsken er ein god illustrasjon på dette. Ivar Aasen hadde ei sterkt puristisk haldning; han gjekk ikkje så

langt som islendingane, men ønskte at det nye skriftspråket han forma ut, skulle byggje opp eit ordforråd av heimlege røter i all hovudsak. Lånord i dialektane ønskte han såleis å erstatte med nye ord av norske røter. Den første generasjonen av nynorsk-brukarar følgde ei slik line, med generell purisme. Men det tok ikkje lang tid før internasjonalarismar begynte å komme inn og vart meir og meir aksepterte; det viste seg vanskeleg å byggje opp eit fagspråk med berre innanlandske røter. For islandsk har det gått, men ein av grunnane var nok at islandsk hadde heile samfunnsapparatet med seg i dette strevet, mens nynorsken sleit med eit dominant bokmål med ein heilt annan ordpolitikk. Ein kan seie at den *generelle* purismen i nynorsken vart gradvis avvikla i dei første tiåra av dette hundreåret, og har vore død i det minste sidan krigen. I staden fekk vi ein *selektiv* purisme; retta mot dansk-tyske lånord, og den vart verande sterk heilt fram til moderne tid, men kunne ikkje hindre at stadig fleire også av slike ord kom inn i bruksspråket og normalen.

Orda og affiksa

Dei orda det dreidde seg om, var av to typar. Dels var det enkeltord som knytte seg til dansk og urban norsk bokmålstale, men ikkje hadde komme inn i bygdemåla, og også vart aktivt motarbeidde av nynorskrørsla; det gjeld ord som dei følgjande (nynorske avløyssarar i parentes):

deilig (herleg, vedunderleg), *desto* (dess), *meget* (svært, sær), *pike* (jente), *rederi* (reiarlag), *skjensel* (skam, vanære), *skjønn* (vakker, ven, fager), *stymper* (stakkar, tufs), *vever* (spedbygd, spinkel; livleg, kvikk).

Slike ord går det ikkje an å halde ute or språket utan anten å pugge dei einskildvis, eller ved å ha det i si eiga stilkjensle at dei ikkje er akseptable. Eg skal komme tilbake til det med stilkjensla seinare.

Den andre gruppa er avleiingar med bestemte prefiks og sufiks, stort sett av tysk, særleg lågtysk, opphav. Dei viktigaste er dei følgjande, velkjende også frå dei andre skandinaviske språka: *an-*, *be-*, *bi-*, *-else*, *er-*, *for-*, *ge-*, *gjen-*, *-heit*, *hen-*, *-ige*, *-messig*, *-vesen* (sjå Omdal og Vikør 1998:132–134). Dei er lettare å kjenne att, men mange slike har vist seg uunnverlege i allmenn språkbruk. Dette er dei orda som blir kalla ”anbeheitlese”, brukt som skjellsord av puristane. Dei er det største problemet for purismen no, for dei er ei heterogen gruppe der dei ymse enkeltorda har svært ulik status i bruksspråket. Ulike miljø og delar av rørsla reagerer så ulikt på dei og avløyserane deira at det er vanskeleg her å gjennomføre ein ordbruk som ikkje anten støyter mot den offisielle normeringa, eller møter misnøye hos den eine eller andre fraksjonen i målrørsla, for å vere unorsk og utvatna på éin kant, eller for å vere stiv og kunstig på ein annan kant.

Normeringssystemet

Normeringsautoriteten på dette området ligg hos Norsk språkråd. Tidlegare – før Norsk språknemnd vart grunnlagd i 1951 – var det slik at dei enkelte ordlisteforfattarane hadde ganske stor fri-dom i val av oppslagsord i ordlistene sine, som vart autoriserte til skolebruk av departementet. Men dei måtte halde seg innanfor ein allmenn konsensus om kva som var akseptabelt – eller særleg uakseptabelt – på nynorsk. Da Staten fekk eit permanent normeringsorgan, Norsk språknemnd, var det naturleg at myndigheita til å godkjenne ordlister og lærebøker generelt vart lagd dit, og slik vart det òg da Norsk språknemnd vart erstatta av Norsk språkråd i 1972.

Systemet er altså slik at Språkrådet får alle ordlistemanus til skolebruk inn til kontroll, og tek stilling til om tvilsame ord skal tillatast som oppslagsord i ordlistene. Denne sensurordninga har vore effektiv forsåvidt som det har danna seg eit mønster for kva ord som er godkjende resp. ikkje godkjende: Når eit ord først er komme inn i ei ordliste med ”godkjent-stempel” på, er det å rekne som formelt tillate i nynorsk og kan fritt brukast vidare.

Vanlege ord i språket som ikkje står i ordlistene, og som har det kjenneteiknet at dei er komne via bokmål frå dansk eller tysk, blir rekna som "forbodne", i den forstand at dei ikkje kan brukast i tekster som Språkrådet har kontroll over, framfor alt lærebøker. I anna språkbruk er det ingen formelle hinder for å bruke dei orda ein vil, men det er ei ganske sterk uformell normering på grunnlag av ordlistene i forlag og andre tekstproduserande institusjonar. Eit ekstra verkemiddel i normeringa er dei såkalla "fornorsningsordlistene", der bokmålsord er oppslagsord og dei "gode" nynorske ekvivalentane oppførte. Den mest autoritative ordlista gjennom mange tiår var Alf Helleviks *Nynorsk ordliste*. Hellevik var òg sentral i Språknemnda og Språkrådet fram til 1980, og han følgde ei varsam midtline i normeringa, med ei gradvis opning for ord som var vanlege i folks talemål og lite markerte i språkkjensla, eller som av andre grunnar verka nødvendige, t.d. semantiske. Samtidig heldt han igjen for eit større frislepp.

Dette systemet fungerte lenge bra på den måten at det vart lite konflikthar av det; nynorskfolk hadde nok av andre saker å slåst om innbyrdes, ikkje minst sjølve rettskrivingsnormalen. Men det står ikkje til å nekte at det verka tungvint for mange brukarar, fordi det var vanskeleg å finne grensene for kva som var godteke eller ikkje utan ved å slå opp i ordlista, og mange av dei forbodne orda hadde ikkje avløyssarord som vart rekna som tilfredsstillande. Denne politikken var – og er – såleis med på å gi nynorsken eit rykte for å vere vanskeleg. Det er likevel mange andre grunnar til at nynorsken gir læringsproblem, ikkje minst at mengda av nynorsk som folk les, er for lita til at det kan feste seg ei automatisert språkkjensle for dei fleste. Dei største problema har nok skoleelevar som skal skrive nynorsk utan skikkeleg bakgrunn i omfattande lesing, under trugsmål om raude strekar og dårlege karakterar. Nettopp det gjer problemet spesielt vanskeleg for nynorskrørsla, for nynorsken er under eit stadig press i skolen, både som sidemål og hovudmål.

Argumenta

Dei sentrale argumenttypane for og imot purismen kan listast opp slik:

For purisme:

- (1) Det nasjonal-historiske argumentet
- (2) Det pedagogiske argumentet
- (3) Det sosial-stilistiske argumentet
- (4) Det demokratisk-stilistiske argumentet
- (5) Det estetisk-tradisjonalistiske argumentet
- (6) Autonomiargumentet

Mot purisme:

- (1) Folkemålsargumentet
- (2) Tilnærmingsargumentet
- (3) Det internasjonale (og nordiske) argumentet
- (4) Det pedagogiske argumentet
- (5) Det vitskapleg-tekniske argumentet
- (6) Det lingvistiske argumentet

Det *nasjonal-historiske* argumentet forklarer seg vel sjølv; det er den mest internasjonalt gangbare motiveringa for all purisme. Det *pedagogiske* argumentet står i begge rekkjene, både for og imot, og er altså tvitydig: pedagogiske argument kunne brukast for purisme i det førre hundreåret da lånord og fremmendord først og fremst var eit kjenneteikn på elitespråk og gjorde skriftspråkstileigninga vanskeleg for vanlege folk. I dag er det derimot slik at dei orda purismen rettar seg mot ofte er vanlege ord i daglegspråket til folk, slik at purismen *skaper* språkkløfter i staden for å rive dei ned. Det *sosial-stilistiske* argumentet går på nynorskrørsla sin karakter av bygdekulturell motrørsle mot det urbane, eit preg som var sterkt i tidlegare fasar, men som no er nokså svekt, men enno heng litt igjen; derfor er det ein puristisk aversjon mot visse ord som er knytte til tradisjonelt urbant borgarskap, jf eksempla mine på s. 426. Det *demokratisk-stilistiske* argumentet går på at mange dansk-tyske lånord er kjenneteikn

på kansellistil, og fremmar ein substantivprega stil i staden for den verbbaserte og talemålsprega som nynorske stiltormer er baserte på. Særleg nominaliseringar på *-heit* og *-else* er blitt sterkt motarbeidde og søkt erstatta av verb- og adjektivbaserte omskrivingar. Det *estetisk-tradisjonalistiske* argumentet går på at nynorsken har utvikla ein litterær stil som har fått status som klassisk, og at det å bevare denne tradisjonen av estetiske grunnar er ein verdi i seg sjølv. *Autonomiargumentet* går på at nynorsken treng purismen for å hevde autonomien sin mot presset frå bokmålet – truleg det argumentet som i dag er mest sentralt for dei fleste som forsvarer purismen.

Motargumenta trur eg forklarar seg sjølv nokså mye. *Folke-målsargumentet* baserer seg på at purismen rettar seg mot lånord i folks vanlege talemål, og dermed gjer nynorsken meir elitistisk, tvert imot nynorskideologien, som hevdar at talemålsnærheit er ein sentral verdi. *Tilnæringsargumentet* baserer seg på eit ønske om gjensidig tilnærming mellom bokmål og nynorsk, eit syn som stod sterkt for nokre tiår sidan, men som har vike plass for autonomiargumentet; i dag er redsla for å bli slukt av bokmålet meir dominerande. Det *internasjonale* og *nordiske* argumentet er sjølv sagt pr. definisjon anti-puristisk. Det *vitskapleg-tekniske* argumentet går på at purismen trugar utviklinga av moderne teknisk og vitskapleg språk på nynorsk, i og med at ein nyordsproduksjon etter islandsk mønster er uopnåeleg i nynorsk samanheng. Problemet er at alle fagfolk i ulike vitskapar må lære faget sitt gjennom bokmål og engelsk, slik at ein nynorsk fagterminologi vil leggje ei ekstra bær på dei så lenge det ikkje finst sterke og separate nynorske fagmiljø i dei fleste vitskapar. Det *lingvistiske* argumentet, til slutt, går ut på at purismen er i strid med språkets vesen, nemleg at ordforrådet prinsipielt er ope, mens grammatikken er eit lukka system. Dette er diskutabelt, sjøvsagt, men eg tek ikkje den diskusjonen her.

Utviklinga etter 1980

Eg skal gi ei kort skisse av utviklinga i saka no i åtti- og nittiåra, da debatten om purismen for alvor blussa opp, framfor alt i Språkrådet og nynorskrørsla, og i norskundervisningsmiljøa (Lauvhjell 1983, Fretland og Vikør 1995 og Faarlund 1998 inneheld viktige innlegg). Tidleg på åttitalet vart problemet følt som så presserande at Språkrådet sette ned ei nemnd til å gjenomgå heile problematikken. Nemnda, kalla Venås-nemnda etter leiaren Kjell Venås, kom fram til ei forsiktig opning, men gav signal som mange etterpå har rekna som tvitydige (tilrådinga frå nemnda er trykt i Lauvhjell 1983:15–49 og Faarlund 1998:87–107). For det første ville nemnda ha ei oppmjuking av rettepraksisen i eksamensarbeid, slik at vanlege talemålsord med dansk-tysk rot ikkje skulle reknast som "feil". Dette vart også presisert i eit rundskriv frå departementet. I tillegg ville nemnda opne for fleire slike ord i ordlistene, blant anna gjekk ho inn for å akseptere suffikset *-heit* prinsipielt, men ho gjekk også inn for at fagnemnda i Språkrådet framleis skulle ha det siste ordet og såleis kontrollere og vurdere kvart nytt ord før det kom inn i listene. Dette vart også endskapen på drøftingane i Språkrådet, som vart avslutta i 1984.

Etter dette var det ro om saka ein del år. Fagnemnda tok for seg nokre ord meir eller mindre kvart år, og sleppte inn ein del i ordlistene. Men som det ofte viser seg: Slike mellomløysingar blir i lengda utilfredsstillande, og utpå nittitalet kom spørsmålet opp som ei stridssak på nytt.

Den utløysande årsaka denne gongen var ein ordlisteforfattar som i 1993 la fram ei lang liste av "forbodne ord" eller bokmålsord som han ville ha lov til å ta inn. Fagnemnda ønskte ikkje å gå inn på dette, så forslaga vart avviste. Men samtidig kom det opp ei ny drøfting av korleis denne grensa mellom tillatne og ikkje-tillatne ord skulle gåast opp. Fart i saka kom det først etter 1996, for det året skjedde det ei personutskifting i fagnemnda som førte til at liberaliseringsvennlege folk kom i dei bestemmande posisjonane. Dei sette i gang eit utgreiingsarbeid der ein for det første prøvde å teste ut kor langt Venås-tilrådinga kunne

tolkast når det gjaldt å opne for nye anbeheitelse-ord, og for det andre å arbeide ut nye og meir romslege prinsipp for godkjenning. Fleirtalet i fagnemnda gjekk no inn for ei langt på veg fullstendig liberalisering med berre få avgrensingar. Hovudprinsippet skulle vere at alle ord som var vanlege i folks daglege talemål skulle kunne brukast i nynorsk og stå i ordlistene, med eit par morfologisk baserte avgrensingar (som tilsvarer pkt. 4a–c i regelsettet eg siterer nedanfor; sjå elles Omdal og Vikør 1998: 134–138 om denne prosessen).

På årsmøtet i Språkrådet i 1998 vart saka drøfta i nynorskseksjonen, som delte seg på midten. Dei klare tradisjonalistane var sjølv sagt imot, men også moderate tilhengarar av liberalisering tykte fagnemndfleirtalet gjekk for langt. Dei meinte at ein ut frå vanleg skrifttradisjon og skriftmålskjensle burde halde oppe eit klarare skilje mot typiske bokmålsord, i motsetning til meir umarkerte ord som var vanlege i talemålet. Problemet er at det ikkje er skikkeleg undersøkt korleis ordbruken i talemålet er. Det finst ingen normative sperrer mot visse ordtypar i talemålet, mens eit skriftmål til dels er avhengig av slike sperrer, ikkje minst eitt som skal hevde seg mot eit nært beslekta og dominerande skriftspråk.

Saka vart da utsett eit år, og til årsmøtet 1999 vart det utarbeidd eit kompromissforslag. Det vart vedteke mot berre éi røyst. Eg tek inn vedtaket in extenso her. Sidan vedtaket berre gjeld prinsippa ein skal arbeide etter, omfattar det ikkje eksempla i hakeparentes reint formelt; dei er berre meinte som forklarande tillegg.

Retningslinjer for opptak av tyske og danske importord i nynorske ordlister og ordbøker

A) *Allmenne retningslinjer*

- 1) Ord som har stor utbreiing i norske dialektar, bør ikkje haldast ute frå nynorske ordlister og ordbøker, med avgrensingane nedanfor:
- 2) Ein skal leggje vekt på om ordet alt er i vanleg bruk i skriftleg nynorsk.
- 3) Ein tek ikkje opp ord når dei er synonyme med etablerte nynorskord og ligg nær slike ord i bygnad og skrivemåte. [Døme: *átvare*, ikkje *advare*.]

- 4) Opptak av ord i éi ordklasse treng ikkje føre til at ein tek opp tilsvarende ordstamme i andre ordklasser. [Døme: *uansett*, men ikkje *ansjå*; *betenkt*, men ikkje *betenkje*.¹]
- 5) Ein markerer ikkje etymologisk samanheng mellom importordet og andre nynorskord dersom det ikkje er vanleg å ha slik formsamheng i dialektane. [Døme: *begavelse*, ikkje *begåvelse*.²]

B) Retningslinjer for særlege ordgrupper

- 1) Ein tek ikkje opp ord med førestavingane *an-* og *be-* der nynorsk i same tyding har same ordrota utan den aktuelle førestavinga, eventuelt med etterfølgjande preposisjon. [Døme: *tvile på*, ikkje *betvile*; *nytte*, ikkje *benytte*.]
- 2) Ein tek ikkje opp verb på *-ige* og avleiingar av dei. [Døme: Ikkje *beskjef-tige*, *avskjedige*.]
- 3) Ord på *-else* kan takast opp berre når ein ikkje har synonyme ord på *-ing*, *-nad* eller utan etterstaving. [Døme: Ikkje *anerkjennelse*, *frigjørelse*, *besvarelse*.]
- 4) For etterstavinga *-heit* gjeld desse restriksjonane:
 - a) Ein tek ikkje opp *-heit*-avleiingar av perfektum partisipp, av presens partisipp og av adjektiv på *-et(e)/-ut*. [Døme: Ikkje *fordømtheit*, *klossetheit*.]
 - b) Ord på *-laus* skal ha *-løyse* som einaste avleiing.
 - c) Ord på *-sam* skal ha *-semd* som einaste avleiing.
 - d) Ord som i nynorsk har etterstavingane *-dom*, *-leik* og *-skap* i allmenn bruk, skal ikkje takast opp med *-heit*.
 - e) Ein godtek ikkje *-heit*-ord der kortavleiingar er i bruk i dialektane. [Døme: *samvit*, *rettferd*, *vanske*; ikkje *samvittigheit*, *rettferdigheit*, *vanskelegheit*.]
- 5) Ein tek ikkje opp fleire substantiv i inkjekjønning på *-ande*. [Døme: Ikkje *for godtbeffinnande*, *illebeffinnande*.]

Dette er altså ikkje reglar for bruk av nynorsk generelt, men det er retningslinjer for fagnemnda i Språkrådet når den skal bedømme forslag til nye dansk-tyske lånord i offisielle ordbøker og ordlister. Utgangspunktet, pkt. 1, er ganske liberalt, som ein ser, men så kjem det ei rekkje avgrensingar nedanfor. Den første, om at ordet bør vere i bruk i vanleg skriftleg nynorsk, er nokså rund

¹ Partisippa *uansett* (som fungerer mest som adverb) og *betenkt* er mye vanlegare i talemålet enn verba *anse* og *betenke* (som i praksis berre er i bruk i formell stil i bokmål). Denne skilnaden i frekvens og stilverdi gjer at ein kan ta opp partisippa utan å akseptere verba.

² Rotordet heiter på nynorsk *gåve*, men på bokmål *gave*. Den importerte avleiinga *begavelse* kan i talemålet aldri ha *-å-*, og derfor tilseier dette prinsippet forma *begavelse* også i nynorsk sjølv om det blir eit formelt avvik i forhold til *gåve*.

sidan den opnar for subjektive bedømmingar, mens dei andre retningslinene er formulerte slik at dei skal vere så konkrete som mogleg.

På hell?

Korleis dette vil verke i praksis, veit vi ikkje enno. Men ein kan seie noko om tendensen ut ifrå spørsmålet i tittelen, om den nynorske purismen no er på hell. Svaret på det må bli tvitydig.

På den eine sida er det tydeleg at den nynorske purismen har vore på vikande front i heile dette hundreåret. Ei liste over dei orda som tidlegare har vore bannlyste og no er meir eller mindre allment godtekne, ville bli ganske lang. Grunngevinga for purismen har også blitt svekt. Utgangspunktet var eit skarpt skilje mellom norsk og unorsk, der det norske var det som gjekk direkte tilbake på norrønt, det unorske det som var innlånt utanfrå gjennom tidene. I dag er det nok meir eit spørsmål om å bevare det nynorske som ein særskild språktradisjon imot det i og for seg like norske bokmålet. Men nettopp denne kjensla av ein særskild nynorsk språk- og stiltradisjon er svært sterk blant nynorskbrukarar, i alle fall den akademiske delen, men også i varierende grad breiare lag av folket i dei delane av landet der nynorsk er vanleg bruksspråk. Det er såleis eit faktum at mange i og for seg vanlege talemålsord blir unngått i nynorsk skrift på grunn av ei stilkjensle som seier at desse orda ikkje passar, dei er bokmålsord, og dermed *markerte* på same måten som f.eks. svenske og engelske ord er markerte. Dei kan i og for seg brukast, men fungerer da som sitatord. Her er likevel grensene vage, og språkkjensla nokså skiftande frå person til person.

Bruksundersøkingar når det gjeld nynorsk, har vi dessverre altfor lite av, men vi har ei stor frekvensordbok som dekkjer vanleg nynorsk skriftspråk i ei rekkje allmennspråklege sjangrar i åra rundt 1980 (Vestbøstad 1989). Helge Sandøy (i Faarlund 1998: 39–48) har undersøkt forholdet mellom ein del dansk-tyske lånord og dei næraste nynorske synonyma deira i denne frekvensordboka. Det viser seg da ein klar, jamvel ganske sterk,

tendens til å unngå lånorda, med nokre unntak, som *antype*, *beklage*, *opprinneleg*.

Undersøkinga til Sandøy omfattar òg ord som tidlegare har vore forbodne, men seinare tekne inn. Det inntrykket han gir, er at det berre er delvis samsvar mellom den offisielle normeringa og ordbruken; ein del ord som ikkje er tillatne, blir likevel mye brukte, mens andre som har sloppe inn, likevel blir unngått i praksis, gjerne fordi avløyserordet er blitt integrert i brukspråket. Avløyserorda kan også delast i ulike grupper, nemleg slike som er aksepterte og har fått nøytral status, og slike som av mange blir oppfatta som kunstige, litterære, eller overdrive "norske". Døme på det sistnemnde er (med meir vanlege eller umarkerte ord i parentes): *brennhug* eller *eldhug* (begeistring, oppgløding), *fræv* (fruktbar), *hækne* (griskheit eller -leik, grådighet eller -skap), *krimsjuke* (forkjøling), *kverrsetje* (beslagleggje, konfiskere), *mute* (bestikke), *næming* (nybegynnar, nybyrjar), *vernebuing* (beredskap). Men det er ikkje mogleg å bestemme på førehand kva slags ord som blir godtekne som nøytrale, og kva slags som blir stilistisk markerte på ein eller annan måte. Der kan vi berre seie at normerarane spår, språkbrukarane rår.

Også i framtida kjem nok utbreidde dansk-tyske lånord til å bli godtekne i stadig større grad, men kjensla av at det eksisterer særlege nynorske stilnormer som bør respekterast, vil nok også bestå, så ei full leksikalsk utjamning mellom bokmål og nynorsk vil vi ikkje få. Men det kan vel gå i den retninga at klokkartrua på leksikalsk *normering* som universalmiddelet for å bevare det nynorske ordforrådet blir stadig meir svekt. Det er eit stort behov for å utvikle andre og meir positive verkemiddel i traderinga av dei nynorske stilnormene.

Litteratur

- Faarlund, Jan Terje (red.). 1998. *Ordtilfanget i nynorsk – synsmåtar og røynsler. (Norsk språkråds skrifter. 5.)*
- Fretland, Jan Olav og Lars S. Vikør (red.). 1995. *Korleis bør nynorsken sjå ut? Om Norsk språkråd og normeringa av nynorsken.* Noregs Mållag.
- Lauvhjell, Arne (red.). 1983. *Heit strid om nynorsk. Dokument og meiningar 1980–83.* Oslo: Novus Forlag.
- Omdal, Helge og Lars S. Vikør. 1998. *Språknormer i Norge. Normeringsproblematikk i bokmål og nynorsk. (LNUs skriftserie. 100.)* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. [1. utg. 1996.]
- Vestbøstad, Per. 1989. *Nynorsk frekvensordbok. Dei vanlegaste orda i skriftleg nynorsk henta frå aviser, sakprosa og romanar 1978–84.* Bergen: Alma Mater.